

Ein cyf: MA/MDFWL/3314/25

Delyth Jewell AS
Cadeirydd y Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon,
a Chysylltiadau Rhyngwladol

23 Ionawr 2026

Annwyl Delyth,

Diolch yn fawr am adroddiad y Pwyllgor ar Gyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2026-27, a gyhoeddwyd ar 15 Rhagfyr 2025, sy'n amlinellu 21 o argymhellion ar gyfer Llywodraeth Cymru.

Rydym yn cydnabod y gwaith a wnaed gan y Pwyllgor wrth graffu ar y Gyllideb Ddrafft ac yn croesawu'r adroddiad hwn. Amgaeaf ymateb Llywodraeth Cymru i'ch argymhellion 12-17, sy'n ymwneud â'r Gymraeg, cyn y bleidlais ar y Gyllideb Derfynol ar 27 Ionawr.

Bydd ymatebion i'r argymhellion eraill yn cael eu darparu ar wahân gan y Gweinidog perthnasol.

Yn gywir,

Mark Drakeford AS/MS
Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a'r Gymraeg
Cabinet Secretary for Finance and Welsh Language

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Correspondence.Mark.Drakeford@gov.wales
Gohebiaeth.Mark.Drakeford@llyw.cymru

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Ymateb Llywodraeth Cymru i adroddiad y Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon, a Chysylltiadau Rhyngwladol: Craffu ar Gyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2026-27

Pennod 3: Y Gymraeg

Crynodeb

Mae'r adroddiad hwn yn nodi ymateb Llywodraeth Cymru i Adroddiad y Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon a Chysylltiadau Rhyngwladol ar Craffu ar Gyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2026-27.

Mae'n rhoi ymatebion i argymhellion 12-17 sy'n dod o dan Bennod 3 – yr adran o'r adroddiad sy'n trafod y Gymraeg.

Bydd dau adroddiad pellach ar wahân yn cael eu darparu mewn perthynas â Phennod 2 – Diwylliant, Cyfathrebu a Chwaraeon (argymhellion 1-11) a Phennod 4 – Cysylltiadau Rhyngwladol (argymhellion 18-21).

Cynnwys

1.	Cyflwyniad.....	3
2.	Argymhelliad 12	4
3.	Argymhelliad 13	5
4.	Argymhelliad 14 a 15.....	6
5.	Argymhelliad 16	7
6.	Argymhelliad 17	8
7.	Atodiad 1: Dyraniadau grant ar gyfer y Gymraeg 2026–27	9

1. Cyflwyniad

Cyhoeddwyd Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2026-27 mewn dau gam. Cyhoeddwyd cyllideb ddrafft amlinellol 2026-27 ar 14 Hydref 2025 a chyhoeddwyd cyllideb ddrafft fanwl 2026-27 ar 3 Tachwedd 2025. Roedd yn nodi cynlluniau gwariant refeniw a chyfalaf ar gyfer y cyfnod rhwng Ebrill 2026 a Mawrth 2027.

Fel rhan o'r broses gyllidebol, darparwyd tystiolaeth ysgrifenedig gan Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a'r Gymraeg i lywio gwaith craffu ar Gyllideb Ddrafft 2026-27. Roedd y papur hwn yn rhoi gwybodaeth i'r Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon a Chysylltiadau Rhyngwladol am ddyraniadau cyllideb sy'n berthnasol i'r Gymraeg.

Cynhaliwyd sesiynau tystiolaeth lafar ar 19 a 27 Tachwedd 2025 lle cafodd y Pwyllgor dystiolaeth gan y Gweinidog dros Ddiwylliant, Sgiliau a Phartneriaeth Gymdeithasol ac Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a'r Gymraeg.

Cyhoeddodd y Pwyllgor ei adroddiad Craffu ar Gyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2026-27 ar 15 Rhagfyr. Hoffwn ddiolch i aelodau'r Pwyllgor am yr adroddiad.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ystyried adroddiad y Pwyllgor ac yn ymateb i argymhellion 12-17 mewn perthynas â'r Gymraeg isod.

2. Argymhelliad 12

Dylai Llywodraeth Cymru wneud y canlynol:

- darparu dadansoddiad llawn o ddosbarthiad y cyllid i sefydliadau partner o dan y ffrwd gyllido hon, gan gynnwys faint fydd yn cael ei ddyrannu i'r Athrofa;
- egluro a yw'r cyllid sy'n cael ei ddyrannu i gefnogi gwaith paratoi'r Athrofa yn cynnwys cyllid i gefnogi'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol gyda'i chostau chwyddiannol a'i chyfrifoldebau ychwanegol ei hun;
- darparu manylion unrhyw drafodaethau y mae Ysgrifennydd y Cabinet wedi'u cael gyda sefydliadau partner ynghylch effaith cynnydd is na chwyddiant ar eu gweithrediad a'u gweithgareddau.

Ymateb: Derbyn

Darperir rhestr o'r dyraniadau grant ar gyfer pob derbynnydd grant yn 2026-27 yn [Atodiad 1](#).

Yn 2026-27, bydd angen tua £0.489m o refeniw i gefnogi'r costau trosiannol sy'n gysylltiedig â sefydlu'r Athrofa. Fel rhan o Gyllideb Derfynol 2026-27, mae cyllid cyfalaf o £50,000 wedi'i ddyrannu i BEL y Gymraeg ar gyfer sefydlu'r corff statudol newydd. Mae'r cyllid hwn ar wahân i'r cyllid a ddyrannwyd i gefnogi'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol. Felly, bydd y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol yn derbyn cynnydd chwyddiannol o 1% yn unol â derbynwyr grant eraill.

Mae swyddogion wedi trafod y sefyllfa ariannu gyda'r rhai sy'n derbyn grant. Yn unol â Chytundeb Partneriaeth y Trydydd Sector, hysbyswyd pob derbynnydd grant erbyn diwedd Rhagfyr 2025 y byddant yn derbyn yr un dyraniad grant ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf a bydd unrhyw gynnydd chwyddiannol yn cael ei gyfathrebu iddynt cyn gynted â phosibl. Fel yr eglurodd Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a'r Gymraeg i'r Pwyllgor ym mis Rhagfyr, rhaid i'r cyllid ar gyfer gweithredu Deddf y Gymraeg ac Addysg (Cymru) gael ei flaenoriaethu yn yr adnoddau sydd ar gael o fewn BEL y Gymraeg. O ystyried yr angen i flaenoriaethu'r cyllid hwn, darperir cynnydd chwyddiannol o 1% i dderbynwyr grant ar gyfer 2026-27, sy'n dilyn cynnydd chwyddiannol sylfaenol o 5% ar gyfer 2025-26.

3. Argymhelliad 13

- Dylai Llywodraeth Cymru ddarparu'r cynnydd sylfaenol o 2 y cant i bob sefydliad partner, a rhoi adnoddau llawn i'r meysydd hynny sy'n gysylltiedig â gweithredu'r Ddeddf gyda refeniw ychwanegol.

Ymateb: Gwrthod

Dyrannwyd cynnydd chwyddiannol pellach o £0.085m ar gyfer BEL y Gymraeg yng Nghyllideb Derfynol 2026-27, gan gynyddu'r gyllideb refeniw i £39.419m yn 2026-27. Fel y manylir yn yr ymateb i argymhelliad 12, mae hyn wedi arwain at ddyrannu cynnydd chwyddiannol o 1% i bob derbynnydd grant ar gyfer 2026-27. Mae hyn, ynghyd â'r cynnydd sylfaenol o 5% a ddyrannwyd yn 2025-26, yn cynrychioli cynnydd chwyddiannol o 6% dros ddwy flynedd.

Er na allwn ddyfarnu'r cynnydd chwyddiannol llawn a argymhellwyd i'r grantiau craidd ar gyfer 2026-27, mae cyfalaf ychwanegol o £3.057m wedi'i ddyrannu i BEL Cymraeg 2050 yng Nghyllideb Derfynol 2026-27. Bydd hyn yn helpu i gefnogi'r ymrwymadau cyfalaf sy'n wynebu rhai sefydliadau a ariennir gan grant. Drwy ddarparu cymorth cyfalaf ychwanegol i sefydliadau fel yr Urdd a'r Eisteddfod Genedlaethol, byddwn nid yn unig yn gwella'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg i bobl Cymru ond hefyd yn cryfhau cynaliadwyedd ariannol ac yn cyflawni arbedion yn y blynyddoedd i ddod. Mae hefyd yn cynnwys £0.050m i gyfrannu tuag at sefydlu'r Athrofa.

4. Argymhelliad 14 a 15

- Rhaid i Lywodraeth Cymru ddarparu cynnydd termau real mewn cyllid ynghyd â'r cynnydd sy'n gymesur â'r gweithgareddau ychwanegol y gofynnir i'r Comisiynydd eu cyflawni.
- Dylai Llywodraeth Cymru, fel rhan o unrhyw gytundeb cyllideb, geisio darparu'r £83,000 ychwanegol y gofynnwyd amdano i'r Comisiynydd fel rhan o'i hamcangyfrif i wneud gwaith yn ddatblygu'r defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle.

Ymateb: Gwrthod

Darparodd y gyllideb ddrafft gyfanswm cyllideb refeniw o £3.475m ar gyfer y Comisiynydd yn 2026-27, a oedd yn gynnydd o 2% (£0.073m) o gymharu â'r flwyddyn ariannol flaenorol. Ers hynny, mae cynnydd chwyddiannol pellach o £0.036 miliwn ar gyfer refeniw wedi'i ddyrannu i gyllideb y Comisiynydd sy'n dod â chyfanswm y refeniw yng Nghyllideb Derfynol 2026-27 i £3.511 miliwn.

Rydym yn fodlon bod y Comisiynydd wedi cael cyllideb ddigonol i gyflawni ei dyletswyddau. Fel corff annibynnol, mater i'r Comisiynydd yw blaenoriaethu gweithgareddau o fewn y gyllideb sydd ar gael iddi.

5. Argymhelliad 16

Dylai Llywodraeth Cymru wneud y canlynol:

- darparu cynnydd chwyddiannol i Mudiad Meithrin ar yr un lefel â phartneriaid eraill sy'n gweithio i gefnogi a hyrwyddo'r iaith;
- nodi faint o gyllid y bydd y Mudiad Meithrin yn ei gael fel rhan o'r Gyllideb Ddrafft hon, a ble mae'r cyllid hwnnw'n cael ei ddyrannu.

Ymateb: Derbyn

Mae'r cyllid i Mudiad Meithrin yn dod o BEL y Gymraeg mewn Addysg (MEG Addysg) a BEL y Gymraeg (MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu) fel y nodir yn Atodiad 1. Bydd Mudiad Meithrin yn derbyn cynnydd chwyddiannol o 1% yn 2026-27 yn unol â dyraniadau grant eraill. Bydd y cynnydd o 1% yn cael ei gefnogi o'r cynnydd i BEL y Gymraeg a bydd yn gyfanswm o £44,510, gan gynyddu dyraniad cyffredinol Mudiad Meithrin i £4.496m yn 2026-27.

Darparwyd cynnydd untro o £0.5m i Mudiad Meithrin yn 2025-26, a gyda'r £44,510 ychwanegol a ddyrennir y flwyddyn nesaf, bydd Mudiad Meithrin yn derbyn cynnydd o 13.8% dros ddwy flynedd.

6. Argymhelliad 17

- Dylai Llywodraeth Cymru nodi'n fanwl sut mae ARFOR wedi cael ei brif ffrydio i'r gyllideb gyffredinol.

Ymateb: Derbyn mewn egwyddor

Ar gyfer blwyddyn ariannol 2025-26, mae ARFOR yn derbyn cyllid o £0.5m (MEG yr Economi, Ynni a Chynllunio) yn bennaf i gynnal ymarfer 'oedi a myfyrio' ar ganfyddiadau allweddol y rhaglen hyd yma. Nod yr ymarfer fydd asesu'r hyn sydd wedi gweithio'n dda ac wedi cael effaith wirioneddol, nodi'r hyn sydd wedi bod yn llai llwyddiannus, ac archwilio cyfleoedd ar gyfer prif ffrydio gan Lywodraeth Cymru ac, yn fwy lleol, gan awdurdodau unigol. Mae'r adolygiad yn cael ei gynnal ar hyn o bryd ac mae disgwyl iddo ddod i ben erbyn diwedd Mawrth 2026.

Felly, derbynnir yr argymhelliad hwn 'mewn egwyddor' er mwyn peidio ag achub y blaen ar ganlyniadau'r adolygiad a chaniatáu amser i'w hystyried. Nid oes unrhyw ymrwymiad wedi'i wneud i ariannu rhaglen ARFOR y tu hwnt i'r tymor presennol. Bydd canfyddiadau'r ymarfer yn bwysig o ran llywio'r cyfeiriad y gwaith hwn yn y dyfodol.

7. Atodiad 1: Dyroniadau grant ar gyfer y Gymraeg 2026–27

Sefydliad	Dyroniad grant 2025-26	Cynnydd o 1%	Dyroniad grant 2026-27*
BEL y Gymraeg (6020)			
Prifysgol Caerdydd (Technoleg)	8,400	84	8,500
CFFI Cymru	200,000	2,000	202,000
Coleg Cymraeg Cenedlaethol	10,382,000	103,820	10,485,900
Cwmpas - Cynllun Grant Perthyn**	400,000	0	400,000
Cwmpas - Prosiect Perthyn - Cyngor a Chymorth	157,500	1,575	159,100
Cymdeithas Cerdd Dant Cymru	10,500	105	10,700
Cymdeithas Cyfieithwyr Cymru	68,250	683	69,000
Cymdeithas Eisteddfodau Cymru	58,850	589	59,500
Cynllun Paragonia**	80,000	0	80,000
Eisteddfod Genedlaethol Cymru	1,250,000	12,500	1,262,500
Geiriadur Prifysgol Cymru	425,000	4,250	429,300
Llenyddiaeth Cymru - Bardd Plant Cymru	6,000	60	6,100
Mapio Cymru (Technoleg)	10,500	105	10,700
Merched y Wawr	150,000	1,500	151,500
Mentrau Iaith a Papurau Bro	2,999,850	29,999	3,029,900
Mudiad Meithrin - Cymraeg i Blant	1,230,000	12,300	1,242,300
Y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol	15,629,000	156,290	15,785,300
Prifysgol Bangor - ARFer	70,350	704	71,100
Prifysgol Bangor - Iriaith (Technoleg)	367,500	3,675	371,200
Prifysgol Bangor - Y Termiadur Addysg	158,550	1,586	160,200
Hyrwyddo'r Gymraeg yn Llundain	90,000	900	90,900
Prosiect BRO	100,000	1,000	101,000
Prosiect WICI Llyfrgell Genedlaethol Cymru	15,750	158	16,000
Urdd Gobaith Cymru	2,713,500	27,135	2,740,700
Is-gyfanswm	36,581,500	361,015	36,943,400

* Mae'r dyroniadau grant wedi'u talgrynnu i'r £100 agosaf.

** Dim angen cynnydd chwyddiannol ar gyfer y grant

BEL y Gymraeg mewn Addysg (5164)			
Pencampwr Iaith	65,000	650	65,700
e-sgol	600,000	6,000	606,000
Cwlwm	190,000	1,900	191,900
Mudiad Meithrin	3,031,000	30,310	3,061,400
RhAG	105,000	1,050	106,100
Is-gyfanswm	3,991,000	39,910	4,031,100
Cyfanswm	40,572,500	400,925	40,974,500